

‘Ieder mens heeft kwetsbaarheden’

Els van Veen, huisarts met autisme

‘Het kán niet dat ik de enige ben.’ Vanuit die gedachte bouwde huisarts en VPHuisartsen-lid Els van Veen in 2016 de website artsenmetautisme.nl. Twee jaar eerder had zijzelf de diagnose ASS gekregen. Ze zocht herkenning, maar kon geen enkele huisarts met autisme vinden.

Tekst: Christine Steenks • Foto: Erik van 't Woud

Een interview in *MedZ* met een psychiater die openlijk over zijn obsessief compulsieve stoornis sprak (*MedZ* 5 # 2016), triggerde Els van Veen, huisarts in Kampen. ‘Ik wilde ook open zijn over mijn autisme en zocht contact met hem. Uiteindelijk deed ik mijn verhaal eerst anoniem in *Medisch Contact*. Uit de reacties daarop bleek wel dat meer artsen met deze diagnose worstelden. Dat zij dat verzwegen, komt door

de zwaarte van de diagnose en de stereotypen die erover bestaan.’
‘De wereld is volgens mij nog niet klaar voor een huisarts met autisme’, zegt Van Veen december 2015 in het anonieme interview van *Medisch Contact*. Op dat moment hoopt ze nog dat zij er vijf jaar later ‘gewoon mee uit de kast kan komen. Dat het geen taboe meer is.’ Uiteindelijk treedt ze ruim een jaar later al in de openbaarheid. Kort nadat haar website

online ging. ‘Doodeng’, vond ze. ‘Ik was bang voor de reacties. Dat mijn beroep me afgenomen zou worden, omdat je met autisme geen goede arts zou kunnen zijn. Toch voelde het niet goed om verborgen te blijven. Het leek mij effectiever als ‘de arts met autisme’ een gezicht had.’ Is het taboe er ook af? ‘Nee, ik raad geneeskundestudenten of huisartsen zonder vaste praktijk af om het over hun autisme te hebben’, zegt Van Veen. ‘Autisme is een

Els van Veen

bezoedeld containerbegrip. Eerst stond op mijn website nog ‘Wat is autisme?’ Dat heb ik verwijderd. Ik weet het niet meer.’

Beschrijvende diagnostiek

Na haar coming-out, anderhalf jaar geleden, maakte Van Veen een nieuwe ontwikkeling door. Daarin werd zij steeds kritischer op de DSM, het handboek voor de psychiatrie. ‘Zonder vermoeden van een DSM-classificatie kun je sinds 2015 niet meer doorverwijzen naar de GGZ.’ Ze heeft zelf ervaren wat zo’n label met je doet. ‘Het voelt alsof je een sticker geplakt krijgt: autist. Vooral het eerste jaar na de diagnose ging ik mezelf door de DSM-bril bekijken. Ik zou beperkingen hebben ‘op het gebied van de sociale interactie’. Het maakte me erg onzeker. Ik

ben gelukkig getrouwd, heb kinderen en vrienden. Ik ben geen sociale kneus. Aan de andere kant heb ik wel beperkingen. Verwarrend.’

In haar studietijd was de DSM nog niet zo in gebruik. ‘Ik schreef als co-assistent biografieën van mensen, hun levensloop en alle omstandigheden die hen beïnvloed hebben. Als basisarts heb ik ook even in de psychiatrie gewerkt en de superviserend psychiater waarschuwde: ‘Nooit te snel een diagnose stellen!’ Zij kende het gevaar van mensen in hokjes stoppen. Daar help je ze niet mee.’

Van Veen ziet meer in het concept van herstelbeweging *De Nieuwe GGZ* (van onder andere hoogleraar psychiatrie Jim van Os, red.). ‘Die pleit voor beschrijvende diagnostiek, zoals ik destijds bio-

grafieën schreef. Minder afstandelijk, minder ziektegericht. Labels benadrukken vooral de beperkingen. Dat maakt het zwaar, want ‘je komt er nooit meer van af’. De herstelgerichte aanpak vraagt: waar heb je last van en hoe kun je een zinvol leven leiden? Een heel andere benadering. In de psychiatrie wordt veel langs mensen heen gepraat en niet altijd goed naar hen geluisterd.’

Kwetsbaarheid

Autisme hindert Van Veen niet in haar omgang met patiënten. ‘Goed luisteren kan ik wel. Zeker een-op-een. Maar ik ben heel snel overprikkeld. Ik weet nu hoe ik daarmee om moet gaan, heb meer inzicht in mezelf gekregen. Het is een kwetsbaarheid; ik heb grenzen.’ Voordeelen heeft het ook, laat Van Veen in het interview met *Medisch Contact* weten. ‘Diagnostiek is gebaseerd op patronen; die herken ik makkelijk.’

Haar website weerspiegelt haar groei-proces en is bedoeld als platform en ontmoetingsplaats. ‘Inmiddels zijn er drie netwerkbijeenkomsten geweest en heb ik contact met ongeveer honderd artsen met autisme. Ik ben de site wel aan het afslanken, misschien verdwijnt ‘ie op termijn ook weer. Om eerlijk te zijn geloof ik niet meer zo in autisme. Waar ik wel alert op ben, is het beschadigende effect van labels. Mijn droom is dat we in de hele maatschappij stoppen met het ‘DSM-stoornis denken’. Zodat moeders niet meer overstuur op mijn spreekuur komen, omdat juf een psychiatisch onderzoek oppert. Ouders gaan hun kind dan prompt bekijken alsof er wat mis mee is. Dat voelen kinderen aan en over en weer raken zij het vertrouwen in elkaar kwijt. Verder pleit ik ervoor dat in de beroepsopleidingen meer oog komt voor psychische kwetsbaarheid. Dat je geen angst meer voelt om er voor uit te komen, maar er in een veilige setting over kunt praten. Ieder mens heeft nu eenmaal kwetsbaarheden. Ook een huisarts.’ •

Christine Steenks, journalist